

Απειλείται ο Δρυμός Σαμαριάς

Το μελιτογόνο έντομο *Marchalina hellenica* ξεραιίνει τα πεύκα, όπως και σε άλλα δάση της Ελλάδας

Του Παντελη Χουλακη

Σε κάθε γωνιά της χώρας έχει εξαπλωθεί το πρόβλημα της ξήρανσης των πεύκων λόγω της εισαγωγής από τους μελισσοκόμους του μελιτογόνου εντόμου *Marchalina hellenica*, το οποίο αυξάνει την παραγωγή μελιού. Τελευταίο «θύμα» του εντόμου τα πευκοδάση του νομού Χανίων, αλλά και ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς. Και όπως δηλώνει φανερά ανήσυχος μπροστά στη μεγάλη αυτή καταστροφή ο διευθυντής Δασών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων κ. Βασίλης Κασιωτάκης, η μόλυνση αυτή επήλθε με τις ευλογίες του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

Τα πρώτα «νεκρά» πεύκα εντοπίστηκαν στα δάση πάνω από την Ανώπολη και τον Αη Γιάννη ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Μάλιστα, όπως αναφέρει ο κ. Κασιωτάκης, από τότε ήταν γνωστό ότι η αιτία της μόλυνσης ήταν το εν λόγω έντομο, το οποίο στην ντοπιολαλιά των μελισσοκόμων αποκαλείται «εργάτης». Κι όμως, τον Μάρτιο του 2001, το Τμήμα Μελισσοκομίας της Γενικής Διεύθυνσης Ζωικής Παραγωγής του τότε υπουργείου Γεωργίας, με έγγραφό του «παρακινούσε» τις κατά τόπους υπηρεσίες να προχωρήσουν σε εμβολιασμό των πευκοδασών με το έντομο. Μάλιστα, για τον σκοπό αυτό επιδοτούσε μέσω του Γ' ΚΠΣ, τους μελισσοκομικούς συνεταιρισμούς με 4.000 δρχ. ανά στρέμμα, χωρίς προηγουμένως να εκτιμηθούν οι κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής και η μελλοντική αρνητική επίδραση στο οικοσύστημα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δραματική αύξηση του πληθυσμού αυτού του παρασίτου και την εκτεταμένη προσβολή πεύκων και κυπαρισσιών σε αρκετά δάση του νομού.

Και επιδρομή της πιτυοκάμπης

«Ουσιαστικά επιδοτήθηκαν οι μελισσοκομικοί συνεταιρισμοί για τη σκόπιμη μόλυνση των πευκοδασών», σημειώνει ο κ. Κασιωτάκης. Όπως εξηγεί, η καταστροφή επέρχεται γιατί «τα δάση αυτά βρίσκονται σε ακραίες οικολογικές συνθήκες, καθώς υπάρχει πολύ λίγο νερό λόγω παρατεταμένης ξηροθερμικής περιόδου (έως και 8 μήνες) και ραγδαίων βροχοπτώσεων μόνο τον χειμώνα. Αυτό σημαίνει ότι στις περιοχές αυτές υπάρχει σοβαρό πρόβλημα και η ύπαρξη ενός παρασίτου όπως είναι το *Marchallina hellenica* στα πευκοδάση μεγιστοποιεί τον κίνδυνο καταστροφής του δάσους, γιατί το έντομο αυτό απομυζά τους χυμούς του δένδρου για να επιζήσει και εξασθενεί την αντοχή του πεύκου. Αν προσθέσουμε δε και την επιδρομή της πιτυοκάμπης τότε διαπιστώνουμε ότι το πρόβλημα είναι τεράστιο».

Περιοχές του Νομού Χανίων όπου το πρόβλημα λαμβάνει δραματικές διαστάσεις είναι στην Ανώπολη και τον Άγιο Ιωάννη, στον Πρασσέ βόρεια των Λευκών Ορέων, στους Αγίους Αποστόλους και μέσα στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς. Σύμφωνα με τον κ. Κασιωτάκη, «σε μια έρευνα που έγινε πριν από τέσσερα χρόνια από το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών διαπιστώθηκε επίσης η προσβολή των πεύκων από αρκετά είδη νηματώδων, που είναι σκουλήκια που ζουν στο έδαφος και προσβάλλουν τις ρίζες των δένδρων. Επιτόπια έρευνα έγινε από επιστήμονες του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου, οι οποίοι πήραν δείγματα για περαιτέρω αναλύσεις. Εδώσαν όμως τη σημαντική πληροφορία ότι οι νηματώδεις εντοπίστηκαν και σε δάση της Αττικής όπου επίσης υπήρχε προσβολή των δέντρων από το *Marchalina hellenica*».

Το πρόβλημα είναι ότι η καταπολέμηση αυτού του εντόμου, με τα μέσα που υπάρχουν και η χρήση τους επιτρέπεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι εξαιρετικά δύσκολη έως αδύνατη. Κι ενώ οι γείτονές μας Ιταλοί το 1996 είχαν ψηφίσει ειδικό νόμο για την καταπολέμηση του *Marchalina hellenica* και μάλιστα είχαν καταβάλει σημαντικά ποσά, η χώρα μας υπερθεμάτισε τη διάδοσή του. Σύμφωνα με έγγραφο του Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων του ΕΘΙΑΓΕ, «οι λόγοι που οδήγησαν στην κατάσταση αυτή ήταν η ανεπάρκεια και η ελλιπής γνώση των επιστημονικών υπευθύνων του προγράμματος, οι οποίοι μη έχοντας την παραμικρή ιδέα για τη βλάβη που μπορεί να προκαλέσει το έντομο, συναίνεσαν και υπερθεμάτισαν τη διάδοσή του, με χρηματοδότηση από την ελληνική πολιτεία». Έτσι οι τεράστιοι πληθυσμοί που έχουν αναπτυχθεί στον νομό Χανίων δεν μπορούν πλέον να καταπολεμηθούν και συνεχίζουν το καταστροφικό τους έργο, νεκρώνοντας τα πευκοδάση της περιοχής. Κι όλα αυτά προκειμένου να επιτευχθεί αύξηση στην παραγωγή μελιού.

Το μέγεθος της καταστροφής που έχει προκληθεί δεν μπορεί να εκτιμηθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες, όμως είναι βέβαιο ότι ο κίνδυνος, ειδικά για τον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς, είναι τεράστιος.

Μάλιστα και σε έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Χανίων επισημαίνεται ότι «η ύπαρξη του εντόμου στον Δρυμό της Σαμαριάς εγκυμονεί κινδύνους για τη δομή και λειτουργία του οικοσυστήματος» και «επειδή το μελιτογόνο αυτό έντομο επεκτείνεται με γοργούς ρυθμούς, οι ξηράνσεις ακολουθούν τους ίδιους ρυθμούς και η επέκτασή του απειλεί τον Δρυμό με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την οικονομία του νησιού». Μία από τις προτάσεις της Διεύθυνσης Δασών Χανίων είναι η οργάνωση ενημερωτικής ημερίδας σε συνδυασμό με επιτόπια εξέταση του προβλήματος από ειδικούς επιστήμονες.

Οι επιστήμονες προτείνουν ψεκασμό με φυτικά έλαια

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος υπάρχουν λύσεις, αλλά φαίνεται ότι οι πιέσεις είναι ισχυρές. Εδώ και χρόνια, οι επιστήμονες, που παρατηρούν ότι η κατάσταση έχει ξεφύγει από τον έλεγχο λόγω του πληθυσμιακού «ξεσπάσματος» της *Marchalina hellenica*, προτείνουν τον «βιολογικό ψεκασμό» των μολυσμένων πεύκων, ωστόσο το αρμόδιο υπουργείο διέκοψε το σχετικό πρόγραμμα έπειτα από πιέσεις της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Μελισσοκόμων.

Συγκεκριμένα, το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, σε συνεργασία με το τμήμα Φαρμακευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, είχε αναπτύξει μία μέθοδο διαχείρισης των πληθυσμών του συγκεκριμένου μελιτοπαραγωγού εντόμου με οικολογικό τρόπο και όχι με βλαβερά φυτοφάρμακα. Πρόκειται για τον «βιολογικό ψεκασμό» των πεύκων με φυτικά έλαια από θυμάρι και σχίνο, που κάνει το έντομο να μην αναγνωρίζει τον τροφικό ξενιστή, αλλά δεν επηρεάζει τους φυσικούς εχθρούς του, με αποτέλεσμα το έντομο σταδιακά να εγκαταλείπει το δέντρο. Από την εφαρμογή του βιολογικού ψεκασμού δεν ενοχλείται κανένας οργανισμός, ενώ δεν υπάρχει θανάτωση του εντόμου, παρά μόνον απομάκρυνσή του από περιοχές και ξενιστές όπου δεν θα έπρεπε να εμφανίζεται. Αντίθετα, εκτεταμένες μετρήσεις και παρατηρήσεις του Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων έδειξαν ότι το απλό «πλύσιμο» των «άρρωστων» πεύκων (πρακτική που ακολουθείται από τους περισσότερους δήμους της χώρας που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα) διευκολύνει την εγκατάσταση των παρασίτων στα δέντρα, ενώ ωθεί τα έντομα να εποικίσουν άλλα πεύκα.